

Sygn. akt I ACa 1208/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Ewa Solecka SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta J.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w Z.

o wydanie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt II C 589/12

1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. w ten sposób, że:

a) nakazuje pozwanej, aby wydała powodowi nieruchomości stanowiącą działki geodezyjne 241/3 w obrębie geodezyjnym 165 i (...) w obrębie geodezyjnym 215 miasta J., w takim zakresie w jakim działki te pozostają w jej władaniu, a nadto aby usunęła ze wspomnianej nieruchomości wiatę stalową, budynek kasy oraz przylegający do niego obiekt o konstrukcji stalowej, wagę samochodową, infrastrukturę kolejową, maszyny służące do załadunku piasku i kruszyw, rampę wyładunkową, bramę wjazdową wraz z siatką ogrodzeniową, płyty betonowe, piasek i kruszywa oraz inne ruchomości stanowiące jej własność z tym, że odracza termin wykonania wyroku do 13 października 2016 roku,

b) oddala powództwo w pozostałej części;

2) oddala apelację w pozostałym zakresie;

3) zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Roman Sugier	SSA Ewa Solecka
-------------------------------------	------------------	-----------------

Sygn. akt I ACa 1208/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w Katowicach, uwzględniając w całości powództwo Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta J. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w Z. nakazał pozwanej aby opuściła i opróżniła z wiaty stalowej, budynku kasy i przylegającego do niego obiektu o konstrukcji stalowej dwóch urządzeń elektroenergetycznych, jeżeli stanowią własność pozwanej, wagi samochodowej, infrastruktury kolejowej maszyny służącej do załadunku piasku i kruszyw wraz z rampą wyładunkową bramy wjazdowej wraz z siatką ogrodzeniową oraz płyt betonowych, piasku i kruszywa oraz wszystkich innych ruchomości stanowiących własność pozwanej i wydała powodowi nieruchomość stanowiącą działkę nr (...) w obrębie geodezyjnym 165 m. J. i nr (...) w obrębie geodezyjnym 215 m. J..

Ponadto Sąd orzekł o kosztach procesu obciążając nim pozwaną.

Wyrok oparty na ustaleniu przez Sąd pierwszej instancji, że działki gruntu o jakich mowa w wyroku stanowią własność powoda. Kopalnia (...) SA (to poprzednia firma pozwanej Spółki) weszła w ich posiadanie na mocy umowy użyczenia zawartej 2 kwietnia 1997 r. z Lasami Państwowymi - (...) C..

Strony umowy uwzględniły, że będzie ona je wiązać do czasu formalnego uregulowania stanu prawnego przekazania na rzecz pozwanej prawa wieczystego użytkowania nieruchomości. Pismem z dnia 30 lipca 1997 r. (...) wyznaczyło pozwanej termin do nabycia prawa wieczystego użytkowania do 30 sierpnia 1997r. informując, że po upływie tego terminu umowa zostaje unieważniona.

Pismem z dnia 26 sierpnia 1998 roku Kopalnia (...) SA zwróciło się do Lasów Państwowych – Nadleśnictwa C. o wygaszenie zarządu Lasów Państwowych - (...) C. na nieruchomości położonej w J., obejmującej obręb 165 a stanowiącej działki geodezyjne o numerach (...) oraz w obrębie (...) działki (...).

Zarząd wygaszono decyzją Urzędu Rejonowego w C. z dnia 25 listopada 1998 roku, o czym poinformowano pozwaną Spółkę. (...), których dotyczyła decyzja protokólnie Lasy Państwowe - (...) C. przekazały Urzędowi Rejonowemu w C..

Decyzją z dnia 12 sierpnia 2004 roku zatwierdzono podział nieruchomości nr 3/8 w obrębie 215 m. J. na działki (...).

Pomiędzy stronami toczyła się korespondencja w przedmiocie oddania pozwanej w wieczyste użytkowanie nieruchomości na której wybudowała punkt sprzedaży piasku. Mimo, iż początkowo z pism Prezydenta Miasta J. wynikało, że po spełnieniu określonych warunków, pozwana prawa takie uzyska, ostatecznie nie doszło do wydania decyzji uwłaszczeniowej ani zawarcia umowy w tym przedmiocie.

W dniu 18 maja 2011 r. powód wezwał pozwaną do wydania nieruchomości w terminie 21 dni. Pozwana nie zastosowała się do tego wezwania

Mając na względzie powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że powództwo znajduje oparcie w przepisie art. 222 § 1 kc.

Pozwana nie ma bowiem tytułu prawnego pozwalającego jej na władanie nieruchomością powoda. Umowa użyczenia na podstawie której objęła władztwo nad nieruchomością wygasła z mocy prawa po upływie trzech miesięcy od wygaszenia zarządu sprawowanego przez jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa, któremu przysługiwał zarząd nad użyczoną nieruchomością.

Sąd nie dopatrywał się okoliczności pozwalających na uznanie, że żądanie pozwu stanowi nadużycie prawne (art. 5 kc) ani uzasadniających odroczenie wydania nieruchomości na okres trzech lat (art. 320 kpc).

Dlatego Sąd uwzględnił powództwo w całości.

W wyniku apelacji pozwanej Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 7 października 2014 r. zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że nakazał pozwanej, aby opuściła i opróżniła działkę o numerze (...) w obrębie geodezyjnym 165 m. J. i działkę o numerze (...) w obrębie geodezyjnym 215 m. J. i wydała je powodowi do dnia 31 marca 2015 r., a w pozostałej części rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 1 wyroku uchylił i postępowanie w tym zakresie umorzył, oddalił apelację w pozostałej części oraz zniósł wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego.

Korekta orzeczenia dokonana przez Sąd Apelacyjny wynikała z przyjęcia, że powód ani w pozwie ani w toku procesu nie wyartykułował żądania negatoryjnego uzasadniającego opróżnienie nieruchomości z rzeczy o jakich mowa w wyroku Sądu pierwszej instancji. Za częściowo zasadny Sąd odwoławczy uznał natomiast wniosek pozwanej o odroczenie wykonania wyroku.

Wyrok Sądu Apelacyjnego został zaskarżony w całości skargą kasacyjną przez pozwaną Spółkę.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 5 listopada 2015 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W motywach swego wyroku Sąd Najwyższy podał, że treść pozwu oraz pisma procesowego powoda z 28 listopada 2013 r. daje podstawę do uznania, że przedmiotem sporu jest zarówno roszczenie windykacyjne (art. 222 § 1 kc) jak i negatoryjne (art. 222 § 2 kc). Z tych względów brak było podstaw do częściowego umorzenia postępowania przez Sąd odwoławczy.

Dalej podniesiono, że sądy obu instancji nie odniosły się do zarzutu, iż pozwana nie jest w posiadaniu całości nieruchomości o jakiej mowa w pozwie. Zarzut naruszenia przepisu art. 5 kc Sąd Najwyższy uznał za nietrafny.

W toku ponownego postępowania apelacyjnego strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska procesowe.

Powód wnosił o przeprowadzenie dowodu z opinii geodety dla ustalenia granic nieruchomości będących własnością powoda, którymi bez tytułu prawnego włada pozwana.

Pozwana przedłożyła do akt kopię pozwu z 8 kwietnia 2016 r. skierowanego przeciwko powodowi o zobowiązanie Skarbu Państwa do przeniesienia na pozwaną w trybie art. 231 § 1 kpc prawa wieczystego użytkowania gruntu zajętego w związku z wybudowaniem na nim punktu sprzedaży piasku. Powołując się na powyższe pozwana wносиła o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania w sprawie w której wniesiono ten pozew lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Katowicach zważył co następuje.

Apelacja pozwanej jest zasadna jedynie częściowo.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił wniosku powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii geodety dla ustalenia granic nieruchomości będących przedmiotem sporu a stanowiących własność powoda. Przeprowadzenie takiego dowodu było zbędne dla rozstrzygnięcia sporu. Granice działek, których wydania żąda powód nie są sporne między stronami a pozwana Spółka jest zorientowana w jaki zakresie korzysta z gruntu powoda.

Świadczy o tym kopia mapy poglądowej dołączona przez pozwaną do pisma procesowego z dnia 7 listopada 2013 r. (k. 286).

Powód nie kwestionował zakresu w jakim pozwana włada jego nieruchomością zobrazowanego na wspomnianej mapie.

Sąd Apelacyjny nie znalazł też podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanej o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia innego toczącego się postępowania.

Mimo, że od wyroku Sądu Najwyższego upłynęło już pół roku pozew przeciwko powodowi, oparty na przepisie art. 231 § 1 kc, pozwana skierowała do Sądu Okręgowego w Katowicach 11 kwietnia 2016 r. tj. przeddzień rozprawy Sądu Apelacyjnego, wyznaczonej w celu rozpoznania apelacji wniesionej w niniejszej sprawie.

Do kopii pozwu o zobowiązanie powoda do przeniesienia prawa wieczystego użytkowania ewentualnie prawa własności nieruchomości w trybie art. 231 kc nie dołączono dowodu uiszczenia opłaty.

Jest oczywistym, że pozew ten do dnia 12 kwietnia 2016 r. pozew nie mógł być doręczony stronie przeciwnej.

Nie doszło więc do zawisłości sprawy, a co za tym idzie brak było podstaw do uznania, że toczy się sprawa o jakiej mowa w art. 177 § 1 pkt 1 kpc.

Ponadto z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością można przyjąć, że powództwo pozwanej wytoczone w trybie art. 231 § 1 kc nie zostanie uwzględnione.

Przesłanką jego uwzględnienia jest bowiem wniesienie budynku lub innych urządzeń na cudzym gruncie przez posiadacza samoistnego w dobrej wierze. W przedłożonej kopii pozwu wniesionego przeciwko Skarbowi Państwa pozwana sama podaje, że budowę rozpoczęła 14 kwietnia 1997 r. a zakończyła w lipcu 1998 r. Bezsprzeczne było, że pozwana w tym czasie nie posiadała przymiotu posiadacza samoistnego nieruchomości Skarbu Państwa, na której realizowała inwestycję. Zawarła wszak z zarządzającym tą nieruchomością umowę użyczenia a następnie po wygaszeniu zarządu dążyła do uzyskania prawa wieczystego użytkowania. Jednoznacznie świadczy to o tym, że pozwana realizowała inwestycję jako posiadacz zależny, a następnie w takim samym charakterze utrzymywała władztwo nad nieruchomością. Dlatego skierowanie przez pozwaną pozwu w tym art. 231 § 1 kc przeciwko powodowi Sąd Apelacyjny uznał za przejaw taktyki procesowej, zmierzającej do przewlekłości postępowania.

Nie mógł też być uwzględniony wniosek pozwanej o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji ze względu na brak przesłanek o jakich mowa w art. 386 § 1 kpc.

Przechodząc do oceny zasadności zarzutów apelacji za bezzasadne należy uznać zarzuty naruszenia przepisów procesowych zmierzając do wykazania, że Sąd Okręgowy orzekając o roszczeniu negatoryjnym orzekł ponad żądanie pozwu (zarzut naruszenia art. 321 kpc w związku z art. 232 kpc i art. 187 § 1 pkt 1 kpc). W tym zakresie wiążące jest stanowisko Sądu Najwyższego (art. 398²⁰kpc).

Zarzut naruszenia przepisów art. 325 kpc w związku z art. 229 kpc i art. 232 kpc jest zasadny częściowo.

Za chybione należy uznać twierdzenia skarżącej, że Sąd Okręgowy winien rozstrzygnąć kwestię własności poszczególnych obiektów, urządzeń oraz infrastruktury o jakich mowa w piśmie procesowym powoda z dnia 28 listopada 2013 r. (k. 294) skoro pozwana nie kwestionowała, że rzeczy te stanowią jej własność.

W okolicznościach niniejszej sprawy twierdzenie powoda, że żądanie dotyczy rzeczy stanowiących własność pozwanej należy uznać za bezsporne wobec niezakwestionowania go przez skarżącą.

Nie dotyczy to jedynie dwóch urządzeń elektroenergetycznych o jakich mowa we wspomnianym piśmie powoda oraz w zaskarżonym wyroku Sądu Okręgowego.

W tym zakresie żądanie było warunkowe. Uzależnione od tego czy urządzenia stanowią własność pozwanej. Skoro pozwana się na ten temat nie wypowiedziała brak było podstaw do uznania, że obciąża ją warunkowo obowiązek usunięcia tych urządzeń z nieruchomości powoda. Rozstrzygnięcie kwestii nie byłoby możliwe na etapie wykonania wyroku. Komornik nie jest bowiem uprawniony do czynienia ustaleń w tym zakresie.

Nie jest natomiast zasadny zarzut naruszenia przepisów art. 230 kpc i 231 kpc w związku z art. 235 kpc poprzez wskazanie obiektów i urządzeń jakie pozwana winna usunąć, bez żądania powódki w tym zakresie, czy zbyt ogólne nakazanie usunięcia „wszystkich ruchomości” pozwanej.

O tym, że nakaz usunięcia obiektów i urządzeń o jakich mowa w zaskarżonym wyroku nie był orzeczeniem ponad żądanie była już mowa. Powód z wyłączeniem urządzeń elektroenergetycznych wskazał jakich rzeczy pozwanej domaga się usunięcia. Pozwana nie podniosła żadnych skonkretyzowanych zarzutów pozwalających na uznanie, że tak sformułowany nakaz mógłby czynić wyrok niewykonalnym. Przy tak dużym i złożonym obiekcie jak punkt sprzedaży piasku, którego dotyczy spór, nie jest możliwym bardziej precyzyjne określenie żądania pozwu. Niewątpliwie na terenie, który ma być wydany znajdują się też rzeczy ruchome należące do pozwanej.

Powód ze względu na pozostawanie nieruchomości we władaniu pozwanej nie ma możliwości dokładnego ich zinventaryzowania. Byłoby to nadto niecelowe, gdyż stan rzeczy ruchomych może ulegać zmianom między datą wyrokowania a datą wykonania wyroku.

Nakaz usunięcia „ruchomości stanowiących własność” pozwanej nie czyni wyroku niewykonalnym. Jest to czynność zastępowalna w rozumieniu art. 1049 kpc. Jeżeli pozwana nie usunie rzeczy ruchomych uznawanych za swą własność powód może w postępowaniu egzekucyjnym przed sądem domagać się upoważnienia do zastępczego ich usunięcia lub potraktować te rzeczy jako własność osób trzecich. Dlatego podniesiony w tym zakresie zarzut naruszenia przepisów art. 222 § 1 kc i art. 222 § 2 kpc także nie mógł odnieść zamierzonego skutku.

W ocenie Sądu Apelacyjnego naruszenie przepisu art. 222 § 1 kc miało miejsce o tyle, że pozwana Spółka kwestionowała aby była w posiadaniu całości działek gruntu nr (...) obręb geodezyjny 165 m. J. i nr (...) w obrębie geodezyjnym m. J..

Powód nie może żądać wydania przez pozwaną tych części wskazanych nieruchomości gruntowych, które nie pozostają w jej władaniu.

Zdaniem Sądu odwoławczego nie istnieje potrzeba określenia w wyroku windykacyjnym zakresu tego władztwa skoro granice i obręb nieruchomości powoda nie są sporne. Pozwana winna wydać powodowi tę część nieruchomości Skarbu Państwa, które pozostają w jej władaniu.

Granice nieruchomości powoda można ustalić w terminie w oparciu o znaki graniczne a w razie potrzeby ich wznowienie przez geodetę.

Zarzut naruszenia przepisu art. 5 kc poprzez nadużycie prawa przez pozwaną nie zasługuje na uwzględnienie. Także w tym zakresie za wiążące należy uznać stanowisko zawarte odnośnie tego zarzutu w motywach wyroku Sądu Najwyższego.

Uwzględniając okoliczność, że usunięcie obiektów, infrastruktury i rzeczy o jakich mowa w zaskarżonym wyroku wymaga poważnych przedsięwzięć organizacyjnych Sąd Apelacyjny na mocy art. 320 kpc odroczył termin wykonania orzeczenia o pół roku. Czyni to częściowo zasadnym podniesiony w apelacji zarzut naruszenia tego przepisu.

Z podanych względów na mocy art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny dokonał korekty zaskarżonego wyroku w ten sposób, że nakaz wydania nieruchomości gruntowej ograniczył do tej części, która pozostaje we władaniu pozwanej, pominął w zakresie roszczenia negatoryjnego nakaz usunięcia dwóch urządzeń elektroenergetycznych i odroczył do 13 października 2016 r. wykonanie wyroku, co skutkowało oddaleniem dalej idącego powództwa.

W pozostałej części apelację pozwanej oddalono na mocy art. 385 kpc jako pozbawioną uzasadnionych podstaw faktycznych i prawnych.

O kosztach orzeczono na mocy art. 100 kpc, gdyż powództwo w przeważającej części zostało uwzględnione a apelacja była zasadna tylko w nieznacznym zakresie. W ocenie Sądu Apelacyjnego dla rozstrzygnięcia o kosztach nie

miało istotnego znaczenia jaką częścią nieruchomości powoda władza pozwana. Mimo podnoszenia tej kwestii nie deklarowała bowiem wydawania nieruchomości także w tej części, która pozostaje w jej posiadaniu.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Roman Sugier	SSA Ewa Solecka
-------------------------------------	------------------	-----------------